

Józef Glemp

Ks. Aleksy Brasse (1901-1956)

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 15/3-4, 295-297

1972

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Bibliografia

akta personalne „Ks. Blericq E.”, Archiwum Kurii Metropolitalnej w Gnieźnie (bez sygnatury); *Le Saint Siège et la situation religieuse en Pologne et dans les Pays Baltes, cz. I i II* — Acts et documents de Saint Siège relatifs à la seconde guerre mondiale, Libreria Editrice Vaticana 1967; Smigiel K. ks., *Walka władz hitlerowskich z katolickim kultem religijnym na terenie archidiecezji gnieźnieńskiej w latach 1939—1945*, — *Studia historyczne*, wyd. K.U.L. Lublin 1968 s. 245 i n.; Sziling J., *Polityka okupanta hitlerowskiego wobec Kościoła katolickiego 1939—1945*, wyd. Instyt. Zach. Poznań 1970 (passim); Palewodziński E. ks., *Archidiecezja gnieźnieńska w latach powojennych (1945—1947)*, — *Wiadomości Archidiecezji Gnieźnieńskiej* 2 (1947) s. 172.

Ks. Aleksy Brasse (1901—1956)

Urodził się jako syn kierownika szkoły, znanego patrioty polskiego, w Siedlcu, pow. Wolsztyn, dnia 17. VII. 1901. W r. 1910 przeniósł się wraz z rodzicami do Berlina, gdzie uczęszczał najpierw do szkoły przygotowawczej, a od r. 1911 do gimnazjum realnego w Stelitz. Egzamin maturalny złożył w marcu 1920 r. i zaraz zapisał się na wydział prawny i ekonomiczny przy uniwersytecie w Berlinie, gdzie również był słuchaczem kursu „Historii literatury polskiej XIX w.”, prowadzonego wówczas w Berlinie przez prof. Brücknera. Podczas wakacji w sierpniu i wrześniu 1920 r. jako student prawa pracował w starostwie w Gostyniu. Po roku studiów uniwersyteckich uzupełnił znajomość języka greckiego i w marcu 1921 r. zdał egzamin do Seminarium Duchownego w Poznaniu. Studia seminaryjne pogłębiły w nim życie religijne i intelektualne. Wakacje spędzał u ks. Małego (brata matki) w Łagiewnikach Kościelnych. Doskonale zdawał wszystkie egzaminy. Podczas „rigorosum”, za pracę z prawa kanonicznego: „Quomodo reus potest se defendi in iudicio” otrzymał ocenę „optime”. Ks. rektor Janasik, proponując ks. Brassego na studia zagraniczne, tak go charakteryzował: „Posiada zdolności muzyczne... jest usposobienia spokojnego, poważnego. Pilnie wypełniał obowiązki kleryczne. Postępował zawsze w myśl wskazówek przełożonych. Był pobożny gorliwy w służbie Bożej”.

Święcenia kapłańskie otrzymał dnia 18. X. 1925 r. i rozpoczął pracę duszpasterską jako wikariusz przy kościele św. Mikołaja w Inowrocławiu. Z dniem 1. IV. 1927 r. kardynał Ilond, na prośbę biskupa łódzkiego, wysłał go do Łodzi w charakterze prefekta dla szkół niemieckich. Był to trudny okres w życiu ks. Brassego. Skarżył się na ciężkie warunki mieszkaniowe przy parafii św. Krzyża oraz na przemęczenie z nadmiaru pracy, miał bowiem w gimnazjum 16 lekcji religii, a 40 lekcji w szkołach „powszechnych” z językiem niemieckim. Odwołany z Łodzi w r. 1928, skierowany został na studia prawnicze do Rzymu, skąd powrócił w r. 1930, dozywając tam doktorat z praw obojga.

W Rzymie zyskał uznanie ks. prof. Robertiego, późniejszego kardynała, który uważał go jako uzdolnionego prawnika.

Po powrocie do kraju nałożono na niego obowiązki w administracji diecezjalnej. Jako wikariusz przy bazylice gnieźnieńskiej od 1. VIII. 1930 r., pełnił również funkcje notariusza w Kurii i w Trybunale Metropolitalnym w Gnieźnie. W r. 1933 przejął w Trybunale zadania obrońcy węzła małżeńskiego, zaś w bazylice prymasowskiej od r. 1934 obowiązki drugiego penitencjarza. Dnia 3. XI. 1937 r. kardynał Hlond zamianował go kanonikiem gremialnym Metropolitalnej Kapituły Prymasowskiej w Gnieźnie.

W pierwszych dniach wojny kardynał Hlond nazaczył ks. Brassego na wikariusza generalnego archidiecezji na wypadek śmierci lub deportacji ks. Blericq, który urząd ten sprawował. Jeszcze w r. 1939 władze hitlerowskie wywiozły ks. Brassego, wraz z innymi kapłanami z Gniezna, do „Generalnej Gubernii”, gdzie przebywał aż do zakończenia okupacji.

Po wojnie zaczął niestrudzenie pracować nad organizowaniem życia diecezjalnego po spustoszeniach wojennych. W lutym 1946 r. kard. Hlond mianował go egzaminatorem diecezjalnym, a wkrótce po tym (6. II. 1946) otrzymał godność dziekana Metropolitalnej Kapituły Prymasowskiej w Gnieźnie. Od kwietnia 1946 r. objął kierownictwo nad odbudową zniszczonej katedry w Gnieźnie. Podjęte prace przerwał na kilka tygodni wypadek samochodowy, któremu uległ ks. Brasse w drodze do Poznania. Złamana noga zagoiła się, ale pozostało kulenie. W następnych latach powierzono ks. Brassemu dalsze odpowiedzialne obowiązki: promotora sprawiedliwości w Trybunale Metropolitalnym w Gnieźnie (1949), członka komisji rewizyjnej kasy Archidiecezjalnego Związku „Caritas” (1949), członka komisji rewizyjnej kasy Kurii Metropolitalnej (1950), delegata Prymasa do „Wzajemnej Pomocy Kapłanów Archidiecezji Gnieźnieńskiej” (1950) i wreszcie duszpasterza parafii katedralnej (1950).

W okresie trzech lat (1953—1956) ks. Brasse pozostał na swoim stanowisku. Nadto, od stycznia 1954 r. przyjął funkcje deputata dla spraw dyscypliny w Arcybiskupim Seminarium Duchownym. W tymże Seminarium przez krótki czas w r. 1954 wykładał prawo kanoniczne. W r. 1954 wikariusz generalny archidiecezji gnieźnieńskiej ks. Stanisław Bross mianował go oficjałem sądu kościelnego w Gnieźnie.

Ks. Brasse zmarł w szpitalu w Poznaniu d. 18. V. 1956 r. Pochowany został w kaplicy Potockich w katedrze gnieźnieńskiej.

Ks. Brasse posiadał umysł ścisły. Był zwarty i jasny w wypowiedziach. Trudy odbudowy katedry nadszarpnęły jego zdrowie, tak że łatwo się denerwował. W rzeczywistości miał dużo dobroci i pogody. Wrodzone zdolności i wiadomości nabyte, zwłaszcza z dziedziny ekonomii i prawa cywilnego, miał możliwość wykorzystać w rozmaitych zadaniach, jakie po wojnie powierzono mu w diecezji. Podczas konferen-

cji księży dziekanów i na innych zjazdach duchowieństwa wygłaszał referaty na temat administracji kościelnej. Chętnie udzielał duszpasterzom indywidualnych porad prawnych.

Za najważniejsze z publikacji prawnych wymienia się dwa artykuły wydrukowane w „Czasopiśmie Adwokatów Polskich” z r. 1931 (nr 10) i r. 1932 (nr 3) pt. „Postępowanie karne w Kodeksie Prawa Kanonicznego a nowym K. p. k.”. Nadto wydał broszurę „Sposób postępowania w kościelnych procesach małżeńskich”, Poznań 1935, artykuł „Ogniska dla bezrobotnej młodzieży” — Miesięcznik kościelny dla Archid. Gnieźnieńskiej i Poznańskiej (1935) s. 141 i n.; „Błogosławienie małżeństw przez wikariuszów”, — *Ateneum kapłańskie* 36 (1935) 496—498; oraz „Prawna natura Konkordatu”, — *Ateneum, kapłańskie* 25 (1930) 50—53.

Nadto opublikował ks. Brasse krótkie omówienia polskiego ustawodawstwa cywilnego po łacinie w rzymskim czasopiśmie „*Apollinaris*”: „*Edicta polonica. Novus Codex proceduræ civilis*” 5 (1933) 35—37; „*Edicta polonica. Lex de tributis pro Ecclesia solvendis* 17 ian. 1932, (vigere incipiet d. 1 ian. 1934), 6 (1933) 36—27. Na tych samych łamach ukazało się tłumaczenie, dokonane przez ks. Brassego, dekretu odnoszącego się do konkordatu: „*Normæ ad art. 22 Concordati Polonici. Decretum pro applicatione art. 22 Concordati Polonici*”, 3 (1930) 392—393.

Z pism nieprawnych znane są: „*Spojrzyj w duszę — krótkie kazania na okres Zielonych Świąt*”, Gniezno 1935; oraz „*Przewodnik po katedrze gnieźnieńskiej*”, Poznań 1956.

Bibliografia

Akta personalne „Ks. Aleksy Brasse” — Archiwum Kurii Metropolitalnej w Gnieźnie (bez sygnatury); „*Zgon ks. Infułata A. Brassego*” — *Słowo Powszechne*, 9—10. VI. 1956.

Ks. Stanisław Janasik (1882—1942)

Pochodził z rodziny robotniczo-mieszczańskiej. Urodził się dnia 26. IV. 1882 jako syn Bartłomieja i Marianny Poznańskiej. Egzamin maturalny złożył w r. 1903 w gimnazjum „*Marii Magdaleny*” w Poznaniu, poczem wstąpił do poznańskiego seminarium duchownego. Po trzech latach studiów filozoficzno-teologicznych, podczas których dał się poznać jako student bardzo sumienny i pobożny, uzyskujący dobre oceny w pracach egzaminacyjnych pisanych pięknym stylem, w zależności od przedmiotu, bądź po łacinie, bądź po polsku czy też po niemiecku. W r. 1906 wysłany został do Rzymu, aby tam, mieszkając w Polskim Kolegium, studiować prawo kanoniczne na uniwersytecie „*Gregorianum*”. Słuchał wówczas wykładów profesorów: Ojetti, Vidala, Biedelacka i innych. Na święcenia kapłańskie przyjechał do Polski.